

Politik Bilim

ARGE Yardımlarında AB'ye Uyum!

Aykut Göker

<http://www.inovasyon.org>; hagoker@ttmail.com

Devletten ARGE yardımı alan firmalar tedirgin. Çünkü devletin TÜBİTAK eliyle yürütülen ARGE yardımlarına ilişkin yönetmelik esaslarının AB'nin müktesebâtı paralelinde yeniden düzenlenmekte olduğunu ve bu bağlamda destek oranlarının düşürüleceğini duymuşlar... Bu tür düzenlemeler gizli kapaklı yapılacağına, konunun tarafları bilgilendirilerek, görüşleri alınarak yapılırsa tedirginlik olmaz; ama bu, yabancılardan çok duydukları için “yönetişim” ve benzeri sözcükleri dillerinden düşürmeyenlerin, gerçekteki “yönetim” anlayışlarıyla ilgili bir mesele olduğu için, konunun bu yönünü şimdilik bir yana bırakalım.

Öğrenebildiğim kadarıyla, AB müktesebâtına uyum sürecinin bir gereği olarak, bizim yardım mevzuatımızın da, 30.12.2006 günlü Avrupa Birliği Resmî Gazetesi'nde yayımlanmış olan, “*Araştırma-Geliştirme ve İnovasyonda Devlet Yardımları için Avrupa Topluluğu Ana Çerçevesi*” ile uyumlu hâle getirilmesi isteniyor. Bu ana çerçeve, Avrupa Komisyonu'nun anılan yardımlar konusunda benimsediği esasları ortaya koyuyor. Üye devletlerin, kendi mevzuatlarını 1 Ocak 2007'de yürürlüğe giren bu esaslara göre bir yıl içinde uyarlamaları öngörülmüş (ki bu süre 2008 başında doldu). 31 Aralık 2013'e kadar uygulamada kalacak olan esasları, Komisyon, üye devletlere danışarak, Topluluğun rekabet ya da araştırma politikasına ilişkin mülâhazalarla ya da yine Topluluğun diğer politikaları ya da uluslararası taahhütlerini dikkate alarak, bu tarihten önce de değiştirebilecek. Komisyon ayrıca, 2010'da uygulamayla ilgili genel bir değerlendirme yapma niyetinde...

Söz konusu esaslara göre ‘ARGE ve inovasyon faaliyetleri’ üç kategoride toplanmış: “*Temel araştırmalar, sınaî araştırmalar, deneysel geliştirmeler*”. ‘Temel araştırmalar’ mâlûm. Diğer iki kategori için verilen tanımlarsa, Türkiye'nin de altında imzasının olduğu **Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşması**'nın ekindeki **Sübvansiyonlar ve Telâfi Edici Tedbirler Anlaşması**'nda yer alan ‘sınaî araştırma’ ve ‘rekabet öncesi sınaî geliştirme faaliyeti’ terimlerinin tanımlarıyla örtüşüyor. Bu tanımları bu köşede birkaç kez verdiğim için yinelemeyeceğim. Faaliyet türleri ve firma büyüklüklerine göre belirlenen hibe biçimindeki destek oranlarıysa, proje bazındaki toplam ARGE harcamalarının yüzdesi olarak aşağıdaki tabloda özetlemeye çalıştım.

Firma ölçeği	Küçük	Orta	Büyük
<i>Temel araştırmalarda destek oranları</i>	%100	%100	%100
<i>Sınaî araştırmalarda...</i>	%70	%60	%50
<i>Ortak sınaî araştırmalarda...</i>	%80	%75	%65
<i>Deneysel geliştirme faaliyetlerinde...</i>	%45	%35	%25
<i>Ortak deneysel geliştirme faaliyetlerinde...</i>	%60	%50	%40

Firmalarımızı asıl tedirgin eden de bu destek oranlarıdır. Bizim firmalarımız için geçerli olan faaliyet türü daha çok **deneysel geliştirmeler**dir ve bizim ortak ARGE pratiğimiz de zayıftır; örnekleri azdır. Demek ki, AB paralelinde bir mevzuat uyarlaması yapıldığında, özellikle büyük firmalarımız, tek başlarına yürüttükleri ‘deneysel geliştirme’ faaliyetlerinde, kabaca söylersek, bugün alabildikleri hibenin yarısını alabileceklerdir. Küçük ve orta ölçekli firmaların kayıplarıysa büyüklerinki kadar olmayacaktır. Bilindiği gibi, bugünkü mevzuatımızda, firma büyüklükleri dikkate alınmamakta, ölçekleri ne olursa olsun bütün firmalara aynı destek oranı uygulanmaktadır. Büyük firmalarımızın kaybı, AB'nin yaptığı gibi bir kademelendirmeye gidildiğinde ortaya çıkacaktır.

İlk bakışta, AB'nin uygulaması hakkaniyetli bulunabilir ve devletin asıl elinden tutması gerekenlerin küçük firmalar olduğu söylenebilir. Ne var ki Türkiye ve firmaları, AB'ye üye devletler ve firmalarıyla aynı gelişmişlik düzeyinde değildir. Kim ne derse desin, ortada bir yarış var. Ama bu yarış, bizden önde koşanların kendi gelişmişlik düzeylerine göre belirledikleri şartları kabûl ederek sürdürecekseniz, bilelim ki biz hep arkalarda kalacağız.

CBT. 26 Ekim 2008